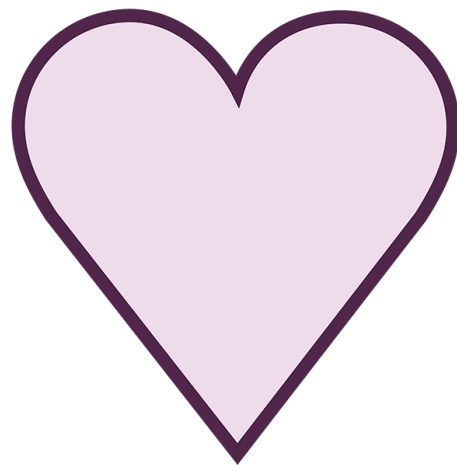

AIKUINEN ON MALLINA LAPSELLE

Lapsi kuulee sinun käyttävän monipuolista kieltä, kun puhut muiden kanssa. Samalla olet mallina, mihin ja miten puhetta käytetään. Lapsen kielen rikastaminen ja puheen tukeminen on aikuisen tehtävä. Lapselle se on iloa täynnä olevaa leikkiä!

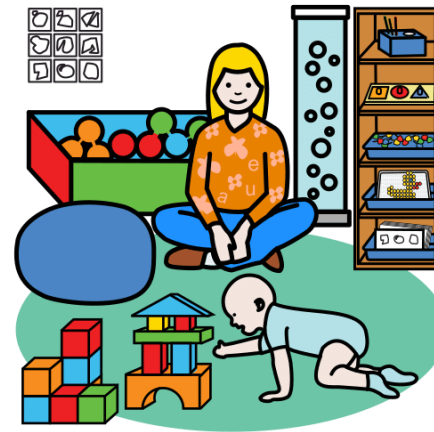
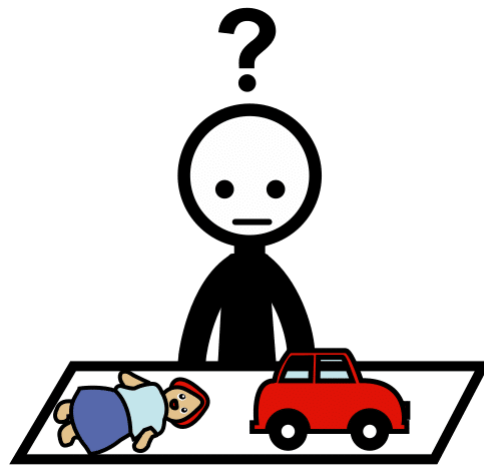

LAAJENTAMINEN KASVATTA SANAVARASTOA

Kerro esillä olevasta asiasta enemmän kuin pelkkä esineen tai asian nimi. Esimerkiksi: "Se on pallo. Se on punainen ja sitä voi heittää".

Nimeä tunteita: "Poika itkee, hän on surullinen tai häneen on sattunut".

Osallistu lapsen leikkiin ja anna mallia, mitä muuta leikissä voi tapahtua. Se tukee myös kielen kehitystä.

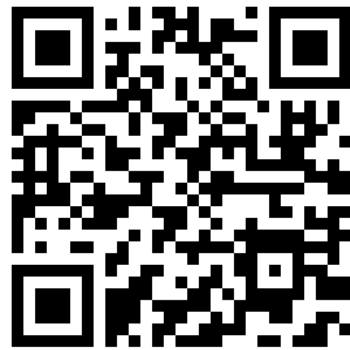

RUOKAILU

Istutko pöydän ääreen lapsesi seurassa, kun hän ruokailee?

Ruokapöytään kokoonnutaan yhdessä syömään, juttelemaan ja kohtaamaan toisiansa arjen keskellä.

Kokeile jättää pois televisio, puhelimet ja lelut ruokailuhetkestä!

Neuvokas perhe –verkkosivuilla on paljon kätevää tietoa lapsen ja perheen ruokailuun liittyen.

LAUTAPELIHETKI

Pelataa kotona yhdessä joku peli!

Muistakaa jutella samalla !

LEIKI LAPSESI KANSSA

Osallistu lapsesi leikkeihin ja anna välillä mallia, mitä muuta leikissä voisi tapahtua. Monipuoliset leikit tukevat myös asioiden kielellistä ilmaisua.

SANOITA TEKEMISTÄ

Kerro lapselle ääneen eli sanoita, mitä hän tekee, kun hän esimerkiksi leikkii: Sinä juotat vauvalle maitoa pullosta.

Kerro lapselle ääneen eli sanoita, mitä itse teet: Nyt minä imuroin, koska lattialla on roskaa! Nyt tehdään yhdessä ruokaa, ensin laitan veden kiehumaan! Ostin leipää ja maitoa, laitan maidon jääkaappiin.

LUE LAPSELLE KIRJA!

Lukeminen kehittää kuuntelutaitoa, keskittymistä, sanavarastoa ja muistia. Kun luet lapselle, annat mallin sanoista ja lauseista.

Lapsi, jolle luetaan, lukee itse myös aikuisena. Kun lapsi näkee vanhempiansa lukevan, sekin edistää lapsen lukuharrastusta.

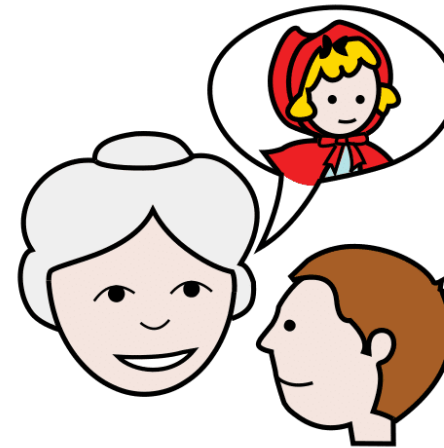
Lue ja samalla keskustele tarinasta, esimerkiksi kysy tarinan tapahtumista.

LUE LAPSELLE ILTASATU KIRJASTA, EI TABLETILTA!

Iltasadun lukeminen on tärkeä rutiini. Lapset rakastavat yhteisiä hetkiä, jotka lähentävät suhdetta vanhempaan. Iltasatuhetki voi olla lyhytkin hetki. Kiireinen päivä ja sen tapahtumat jäävät ulkopuolelle. Myös uni tulee yleensä paremmin!

Jos lukeminen on hankalaa, kerro lapselle oma tarina!

KÄYKÄÄ YHDESSÄ KIRJASTOSSA!

Kirjastossa käyminen on ilmaista. Sieltä saa kirjastokortin, jonka avulla voi lainata kirjoja kotiin. Kysy henkilökunnalta! Kirjat palautetaan sovittuna päivänä. Lapset ovat kiinnostuneita kirjoista ja lukemisesta.

Kirjojen avulla lapsen mielikuvitus kehittyy ja sanavarasto laajenee. Lapselle lukeminen tukee puheen- ja kielenkehityksen lisäksi tunteiden käsittelyä sekä koulumenestystä.

Kirjastosta voi lainata myös eri kielisiä kirjoja.

LUE LAPSELLE LORU TAI RUNO

(Loruja ja runoja löydät kirjoista, netistä tai ota tästä kuva)

Lorut ja leikit tukevat puheen kehitystä. Yhteiset loruhetket vahvistavat lapsen ja vanhemman kiintymyssuhdetta. Lorutteluun kannattaa yhdistää myös leikkejä: lapset rakastavat yleensä kosketusta, liikettä ja yhteisiä hetkiä vanhemman kanssa. Monet lorut ovat myös hauskoja ja tuovat yhteistä iloa.

Entten tentten,
teelikamentten
hissun kissun
vaapulavissun.
Eelin keelin klot,
viipula, vaapula
vot.
Eskon saun
pium paum
nyt minä lähden
tästä pelistä pois!

Körö körö kirkkoon,
papin muorin
penkkiin,
ruskealla ruunalla,
valkealla varsalla,
kirjavalla kissalla,
kolipäällä koiralla,
laukipäällä
lampaalla.
Se, joka ennen
ennättää,
sille velli keitetään.

Harakka huttua keittää,
hännällensä hämmentää,
käyttää sulkakämmentään,
pyrstöllensä puistelee,
nokallansa koittelee.
Panee suolaa,
panee sokeria.
Antaa tälle pikkuhiirelle,
antaa tälle pikkuoravalle
antaa tälle pikkujänölle,
antaa tälle pikkuketulle.
Eikö tälle annakaan?
No, toki antaa.
Nam, nam, nam, nam, nam.

Kiikeri kiikeri
kissanpoika,
koikeri koikeri
koiranpoika.
Luupitin luupitin
luppakorvaa,
tepytin tepytin
teppulijalkaa.

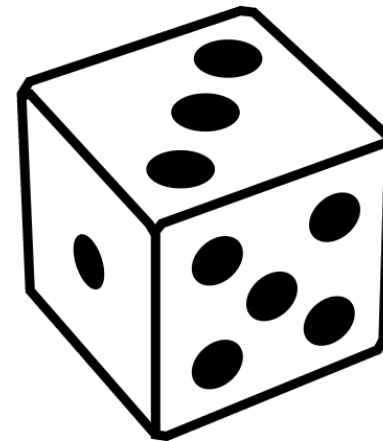
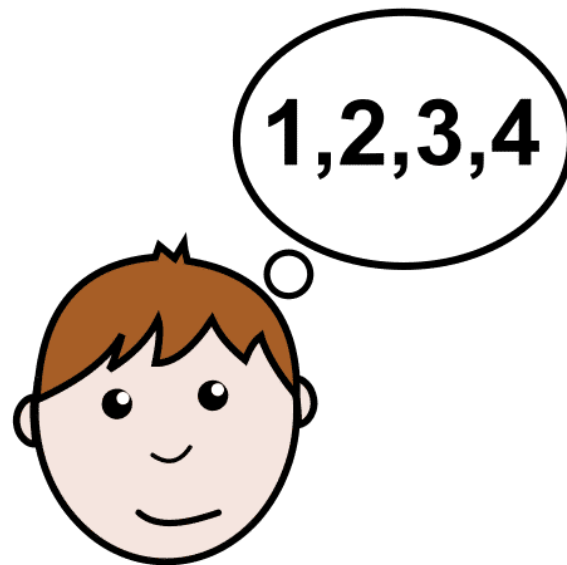
JYVÄSKYLÄ

Huoltajien muistukset 1

LASKE LAPSEN KANSSA TUTTUJA ESINEITÄ

Lapsen matemaattiset taidot vahvistuvat, kun hän tottuu kuulemaan ja käyttämään matematiikan sanoja arjessa.

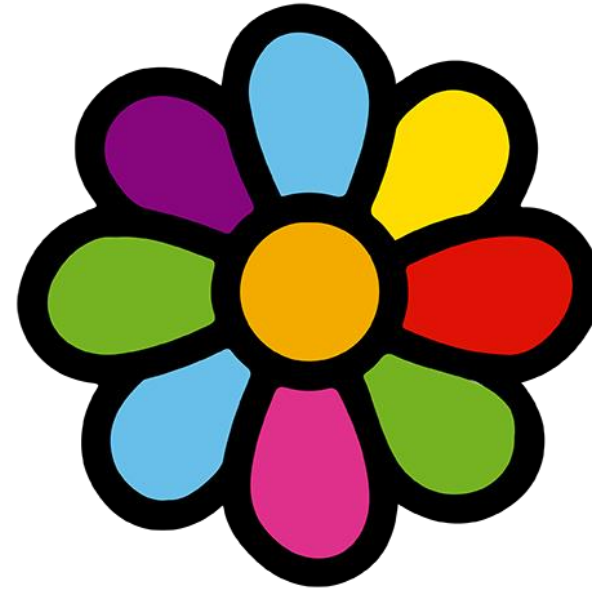
Laske lapsen kanssa tuttuja esineitä: sormia, sukkaa, lusikoita, leluja tai mitä vain! Numeroiden luetteleminen on yksi tärkeä perustaito. Laskekaa välillä lukuja takaperin kuin raketin lähtölaukaus: 5, 4, 3, 2, 1, 0!

NIMEÄ VÄREJÄ JA MUOTOJA

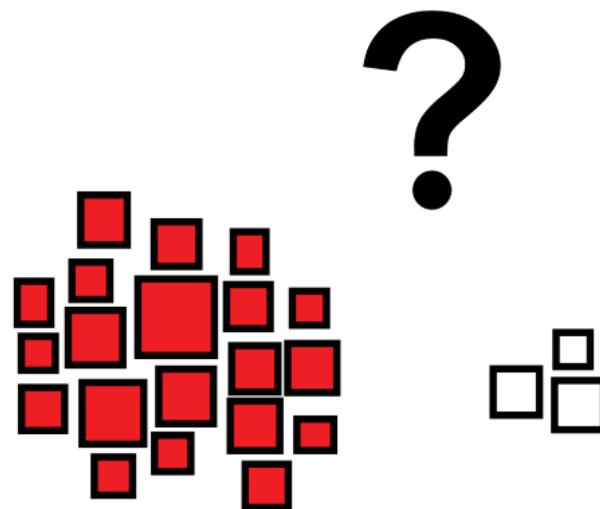
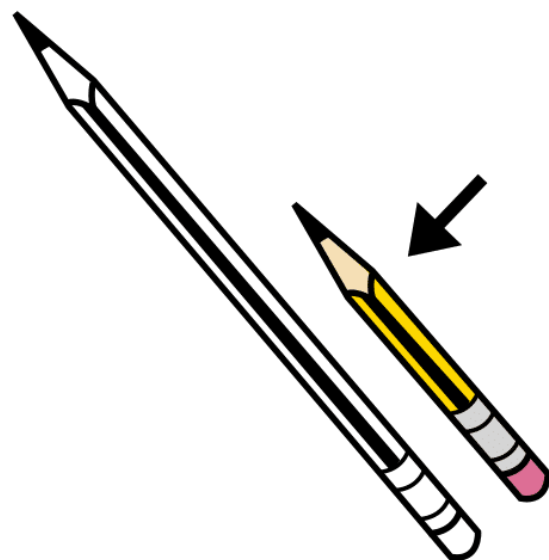
Nimetkää yhdessä värejä: minkä värinen auto, minkä värinen hedelmä, minkä värisiä vaate tai lelu jne.

Etsikää yhdessä kotoa kolmion, ympyrän tai neliön muotoisia esineitä!

VERTAILKAA ESINEITÄ

Vertaileminen on myös matematiikkaa: Kumpi pallo on isompi, kummassa lasissa on enemmän maitoa, kenen kengät ovat suurimmat, ota pienempi lusikka, kumpi juoksee nopeammin jne.

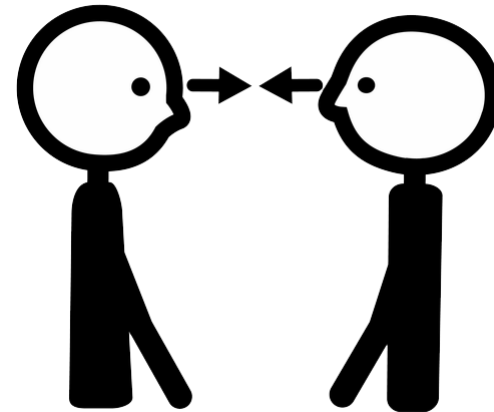
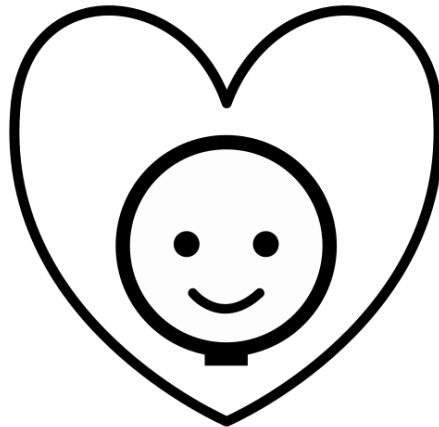
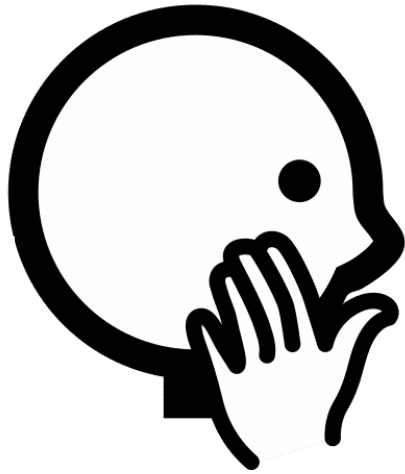

HYVÄ VUOROVAIKUTUS LAPSEN KANSSA

Mene lähelle lasta ja laskeudu lapsen tasolle.

Rauhoita ympäristö melulta.

Ota katsekontakti. Varmista tarvittaessa kosketuksella, että lapsi kuuntelee sinua.

PUHELIN

Puhelin on tärkeä meille aikuisille. Sillä on helppo pitää yhteyttä sukulaisiin ja ystäviin. Sen avulla luetaan uutisia jne.

Kun luet puhelimesta viestejä, uutisia tai somepäivityksiä, et voi olla samaan aikaan lapsesi kanssa vuorovaikutuksessa. Ette pysty silloin aidosti puhumaan yhdessä.

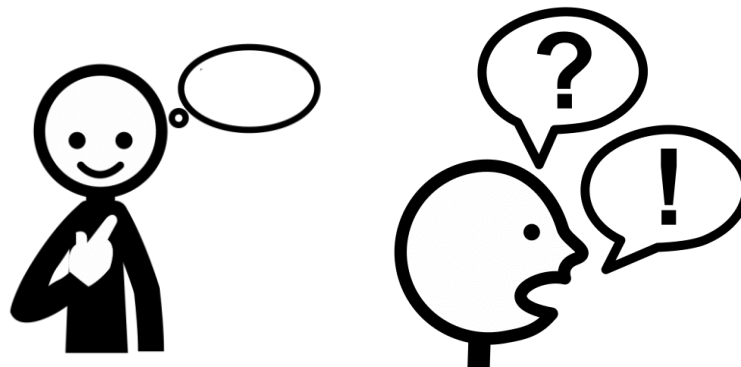
Kokeile välillä laittaa puhelimestä äänet pois ja puhelin pois kädestä!

Anna se aika lapselle !

POHDI TAPAASI PUHUA

- ❖ Kuinka puhut lapsesi kanssa?
- ❖ Keskusteletteko yhdessä asioista vai annatko vain ohjeita?
- ❖ Millaista ja mitä kieltä lapsi kuulee?
- ❖ Jos lapsesi ei vielä puhu, muistatko sinä puhua lapselle?
- ❖ Teetkö kysymyksiä, vaikka hän ei vielä osaa vastata?
- ❖ Kerrotko lapselle tarinoita?
- ❖ Hassutteletko, laulatko tai lorutteletko lapsen kanssa?
- ❖ "Kuunteletko" lasta, vaikka hänellä ei olisi vielä sanojakaan?
- ❖ Sanoitatko itse asian, vaikka lapsi ei vastaa?
- ❖ Kehutko ja kannustatko lastasi?

PUHU LAPSELLE KAIKISSA MAHDOLLISISSA TILANTEISSA

Juttele matkalla päiväkotiin, vaikka väsyttäisi.

Kysele kuulumisia, kun haet lapsen hoidosta.

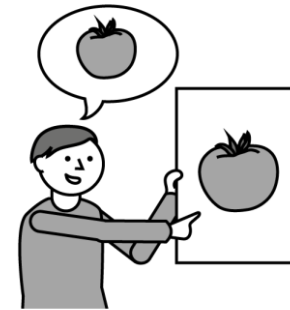
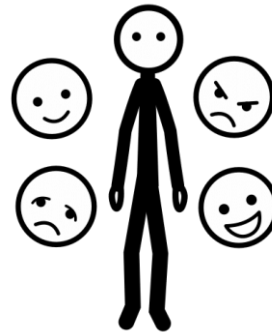
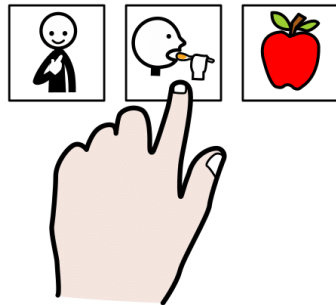
Auta lasta osallistumaan keskusteluun ilman että vaadit liikaa.

Mahdollista lapselle kokemus siitä, että hän tulee kuulluksi.

KUVAT

- ❖ Kotonakin voi käyttää kuvia lapsen kanssa: itse piirrettyjä, valokuvia, lehdestä leikattuja tai netistä tulostettuja kuvia. Esimerkiksi Pikku Kakkosen kommunikaatiokorteista saa tehtyä oman viikkokalenterin. Papunetin sivuilta löytyy paljon kuvia.
- ❖ Pyydä rohkeasti apua lapsesi ryhmän henkilökunnalta!
- ❖ Kuvien avulla voi keskustella päivän tapahtumista
- ❖ Kuvien avulla voi kertoa, mitä seuraavaksi tapahtuu
- ❖ Kuvien avulla voi jäsentää esimerkiksi pukemista tai leikkiä tai helpottaa ajan hahmottamista
- ❖ Ensin-sitten kuvat hyödyttävät monia lapsia
- ❖ Piirtäminen hidastaa puhetta ja samalla kuva auttaa lasta rauhoittumaan ja ymmärtämään

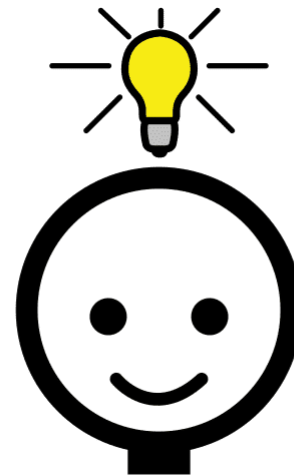
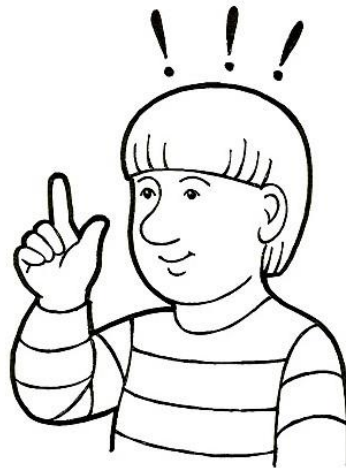
OHJEIDEN YMMÄRTÄMINEN

Varmista, että lapsi on ymmärtänyt antamasi ohjeen. Lapsi voi toistaa sen sinulle. Voit piirtää ohjeen kuvia paperille tai käyttää valmiita tulostettuja kuvia.

Anna lapselle ohjeiden lisäksi aikaa noudattaa niitä.

Esimerkiksi: Hae naulakosta villasukat ja pue ne! Ota lusikka laatikosta ja tule syömään!

→ Pienelle lapselle riittää yksikin lyhyt ohje, isommalle lapselle voi antaa kaksi tai kolme ohjetta

ENNAKOIMINEN

Lasta helpottaa, jos hän tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu.

Keinoja ennakoimiseen:

- ❖ Aikuinen kertoo lapselle mitä tapahtuu: "Nyt ollaan lähdössä ulos. Ensin puetaan päälle ulkovaatteet ja kengät ja sitten mennään ulos". Lasta voi pyytää toistamaan ohjeen omin sanoin. Silloin varmistuu, onko lapsi ymmärtänyt asian.
- ❖ Käytä ensin-sitten -kuvia (pyydä neuvoja henkilökunnalta)
- ❖ Erilaiset ajastimet (esimerkiksi Mouse-timer -sovellus) helpottavat lasta, kun on vaikea esimerkiksi lopettaa leikki ja lähteä pukemaan. Ajastimien lisäksi asia pitää sanoittaa.

JUTTELE LAPSEN KANSSA

Kieli kehittyy vuorovaikutuksessa. Arkipäivän tilanteet ovat hyvä hetki keskustella lapsen kanssa. Kuuntele ja vastaa kysymyksiin. Kerro hänelle lisää!

Hyödynnä kotona esimerkiksi pukemistilanteet yhteiseen keskusteluun.

Kannusta lasta kertomaan omista ajatuksistaan ja tunteistaan.

Jos lapsi sanoo sanan virheellisesti, toista sanat oikein omassa puheessasi.

Esimerkiksi lapsi sanoo: "Se on kitta!". Sinä vastaat: "Siinähän onkin musta kissa!" Älä pyydä lasta sanomaan sanaa uudestaan.

Käytä selkeitä ja yksinkertaisia lauseita. Puhe saa silti olla rikasta ja monipuolista.

Osoita, käytä ilmeitä ja eleitä. Painota tärkeitä sanoja. Varmista, että lapsi ymmärtää.

LAPSI JA DIGILAITTEET

Vanhemman läsnäolo on lapselle tärkeää. Digilaitteet (puhelin, tietokone, tablettilaite, televisio) vievät helposti aikaa yhteiseltä ajalta.

Yleinen ruutuaikasuositus (THL) on alle 2-vuotiaille nolla tuntia, 2-4-vuotiaille korkeintaan tunti päivässä. Alle 2-vuotiaat hyötyvät eniten yhdessäolosta ja liikunnasta. Silloin lapsi voi harjoitella kielellisiä taitoja, tunne- sekä motorisia taitoja.

Mieti:

- ❖ Mikä on lapsesi ikäiselle sopivaa sisältöä?
- ❖ Miten ikäsuositukset toteutuvat meillä kotona?
- ❖ Mitä muuta lapsen arkeen mahtuu? Mitä muuta voisin tehdä lapseni kanssa?
- ❖ Lisätietoa [Lasten digisuositukset 0-13-vuotiaille - THL](#)

KYSY LAPSELTA KUULUMISIA

Kysy lapselta kuulumisia: mitä teit päiväkodissa, kenen kanssa olet leikkinyt, mitä oli ruuaksi jne.!

Ole kiinnostunut siitä, mitä hänellä on sanottavanaan.

Joskus lapselta kysytään, ovatko asiat kivasti tai hyvin. "Miten päivä meni?" ei anna paljoa tietoa. Lapsi vastaa usein vain myöntävästi "joo". Kokeilepa tehdä kysymyksiä, joihin lapsi joutuu vastaamaan enemmän, kuten "Mitä leikit kaverin kanssa?" tai "Mitä näit retkellä?"

Hyvin väsyneen tai nälkäisen lapsen kanssa keskustelua kannattaa joskus vähän siirtää 😊!

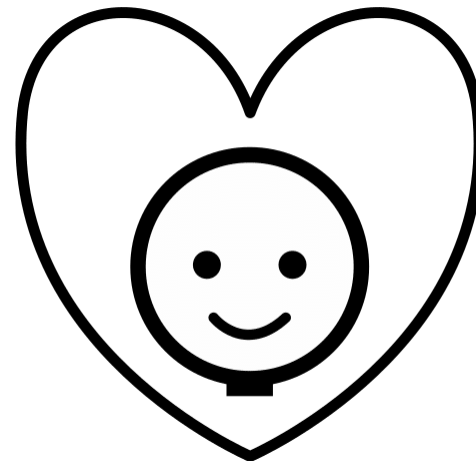

KEHU PÄIVÄSSÄ - JA MIELELLÄN USEAMMINKIN!

Muista kehua, kannustaa, ohjata ja opastaa lastasi.

Anna lapselle turvaa, tukea ja rakkautta. Silloin hän tuntee itsensä tärkeäksi ja rakastetuiksi omana itsenään.

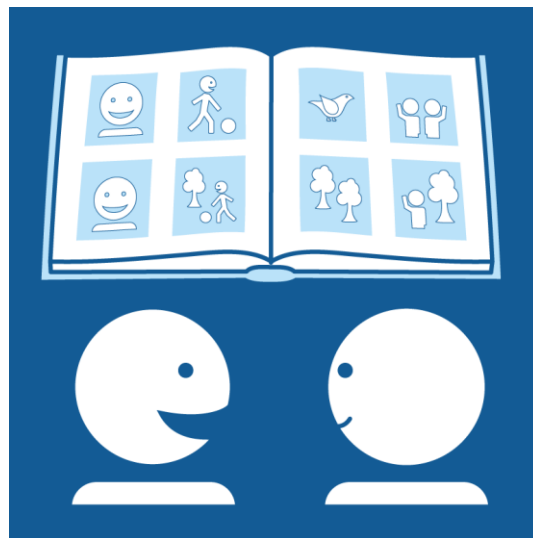
Ole kiinnostunut ja anna lapsellesi positiivista palautetta. Huomioi pienetkin aloitteet, ääntelyt, sanan osat, katseet ja osoittamiset.

KUVASTA KERTOMINEN

Anna lapsen kertoa kuvasta! Se voi olla valokuva, kuva kirjasta tai lehdestä. Tee lisäkysymyksiä, mitä kuvassa tapahtuu!

Aluksi voi olla helpompi kertoa kuvasta, jossa on vähemmän tapahtumia. Tutkikaa sitten kuvia, joissa on yksityiskohtia. Samalla huomaat, millaisiin asioihin lapsesi kiinnittää huomiota!

MIETTIKÄÄ, KUINKA LAUSE JATKUU

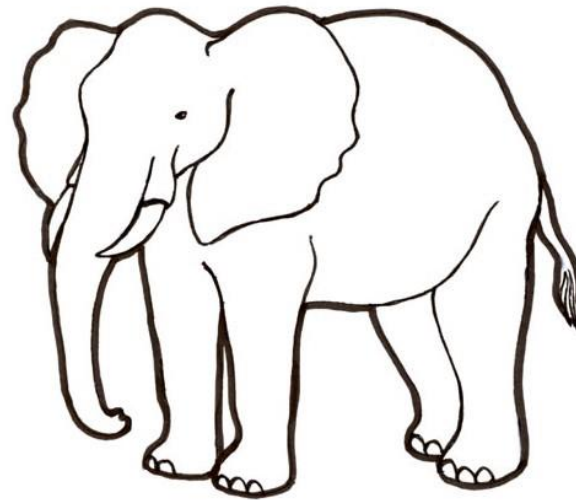
Pumpuli on pehmeää, kivi on __.

Laskettelija menee hissillä mäkeä ylös ja laskee suksilla __.

Muurahainen on pieni, elefanti on __.

Lapsi on nuori ja mummo on __.

Keksikää lisää!

HAUSKAA SUUJUMPPAA

Suujumppaa voi keksiä itsekin: millaisiin asentoihin saatte kielen kääntymään, miten eri tavoin voi asetella huulet, tehkää yhdessä suulla hymyjä, irvistyksiä, venytyksiä tai hassuja ääniä, kuten päristelette, suhisette, poksuttelette 😊! Ota tästä kuva!

Pese
kiellä
ham-
paat

Nak-
suttele
kielellä

Pyyhi
kielellä
huulia

Sihise
shhh,
shhh

Puhalla
posket
täyteen
ilmaa

Pärisytä
huulia

Hauko
ttele

Lähetä
lento-
suukkoja

Piilota
ylähuuli
alaham-
paiden
taakse

Irvistä
pelotta-
vasti

Tee
kiele-
tä
kuppi

Tee
kiele-
tä
rolla

Naura
ham-
paat
yhdessä

Kopsut-
tele
ham-
paita

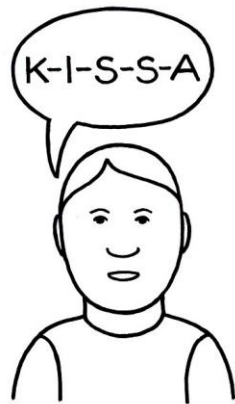

TUTKIKAA KIRJAIMIA!

Tutkikaa yhdessä, missä näkyy kirjaimia, mitä maitopurkin kyljessä lukee tai mitä kirjaimia on paidan kuvassa.

Miettikää, mitä kirjaimia on muiden nimissä tai millä kirjaimella nimi alkaa. Pienillä voi kirjaimiin kiinnittää huomiota sanoen esimerkiksi "Näissä kengissä lukee sinun nimi!" tai loruttelemalla lapsesi nimen alkukirjaimella: esimerkiksi O niin kuin Olli tai A niin kuin Armend.

Laulakaa kirjainlauluja vaikka Tuiki, tuiki tähtösen sävelellä!

PÄÄTTELEMINEN JA PERUSTELEMINEN

Anna lapsen päätellä ja kertoa sinulle esimerkiksi, mistä tietää että on kesä tai talvi, miksi pukeudutaan helle- tai sadevaatteisiin, miksi on tärkeä nukkua...

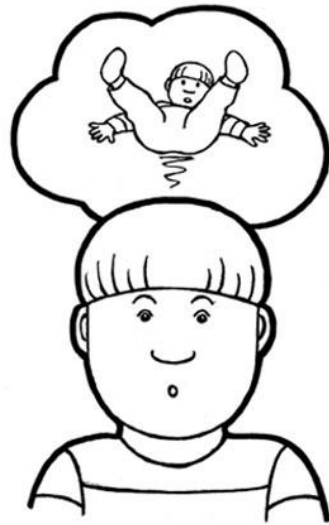
Lapsi voi tarvita sinulta apukysymyksiä. Syyn ja seurauksen ymmärtäminen on tärkeä ajattelutaito.

TARINANKERRONTA

Lapsilla on mahtava mielikuvitus! Kuuntele, kun lapsi kertoo tarinan, esimerkiksi oman pikku sadun.

Voit kirjoittaa tarinan paperille ja sitten lukea sen lapselle. Tai ota puhelimella video tarinankertojasta ja kuunnelkaa tarina sitten yhdessä.

VIIKONPÄIVÄT

Mieti lapsesi kanssa puuhastellessasi, mikä viikonpäivä tänään on, mikä kuukausi, mikä vuodenaika tai mikä vuorokaudenaika? Mikä päivä oli eilen tai toissapäivänä? Huomenna tai ylihuomenna? Käytä omassa puheessasi edellä mainittuja sanoja.

Pienelle lapselle voi vaikka vain sanoa että nyt on maanantai tai nyt on kevät. Hiljalleen sanat painuvat mieleen ja ymmärrys kasvaa.

